

Suvremeni mediji i razvoj kritičkoga mišljenja

Ivana Sivrić, *Medijska (ne)pismenost u digitalno doba*, PresSum, Mostar, 2021., 215 str.

UDK: 316.774:37(496.7)

Medijska (ne)pismenost u digitalno doba knjiga je čiju sadržajnu kompoziciju tvore četiri poglavlja: „Mediji“, „Medijsko obrazovanje“, „Medijska pismenost“ i „Odgoj za medije“, a svako poglavlje čini više potpoglavlja, ukupno njih 40. Autorica se služila povijesnim izvorima kao i suvremenom svjetskom literaturom iz područja masovnih medija, komunikologije, sociologije, psihologije, pedagogije i srodnih disciplina, što pokazuje usklađenost sadržaja sa standardima, suvremenim trendovima europske i svjetske pedagoške teorije i odgojno-obrazovne prakse. Knjiga *Medijska (ne)pismenost u digitalno doba*, kako navodi recenzent prof. dr. sc. Damir Kukić, među prvima je i jedna je od rijetkih znanstvenih i istraživačkih publikacija u ovome obliku u Bosni i Hercegovini. Ovo je djelo važno i s teorijskoga i praktičnoga gledišta jer je usredotočeno na suvremene oblike medijskoga obrazovanja. Posebna je vrijednost ove monografije u tome

što istražuje medijsku pismenost radi propitivanja odgoja i obrazovanja za kritičko mišljenje.

Djeca iznimno brzo i učinkovito svladavaju nove tehnologije, ali nemaju kritičko stajalište prema medijskim sadržajima, osobito prema internetu. U prosjeku su informatički pismenija od roditelja, a nerijetko i od nastavnika. Kada se pita roditelje, svi odreda tvrde da im je problem odviknuti dijete od mobitela ili računala, a ne kako ga dodatno informatički opismeniti.

Kompleksna analiza i istraživanje u ovoj knjizi ostvareni su na temelju suvremene literature i recentnih istraživanja te na temelju kvalitetna i referentna teorijskoga okvira. Tumačenje pojma medijska pismenost postavljeno je u matricu unutar koje je predstavljena povijesna dimenzija problema, kao i njegove komunikološke, pedagoške, kulturološke, pravne i sociološke sastavnice. Autorica argumentirano ukazuje na razlike između pojedinih vrsta

pismenosti (tradicionalne, medijske, informatičke, vizualne, digitalne), kao i na važnost razvijanja kritičkoga diskursa u sofisticiranu svijetu digitalnih medija.

Postindustrijska društva opisuju se sintagmama *informacijsko društvo* i *društvo znanja*, pri čemu se ta dva pojma gotovo uvijek rabe kao istoznačnice. To je samo naizgled točno jer ako se informaciju definira kao podatak koji pridonosi znanju primatelja, onda bi veći skup informacija trebao rezultirati većom količinom znanja. Te su teze autorici koristile u poglavlju „Odgoj za medije“, a ovo se područje gotovo (neopravdano) zanemaruje u sociologiji te u komunikološkim ili psihološkim studijama. Autoričina je knjiga u tome kontekstu važan doprinos suvremenoj medijskoj pedagogiji koja implicira razne aspekte medijskih manipulacija, ali i antidruštvenost tzv. društvenih mreža. Knjiga ilustrira rezultate recentnih istraživanja kao i pokazatelja o (zlo)uporabi medija i društvenih mreža širom svijeta, ali i u Bosni i Hercegovini.

Ova je publikacija koristan izvor informacija i podataka na temelju kojih se mogu ostvariti nova istraživanja. Knjiga proučava ulogu medija koju oni imaju, ili trebaju imati, u različitim teorijama učenja. Mediji i medijska pismenost promatraju

se i analiziraju upravo s onih gledišta koji su bitni za pojedinca, za suvremene načine poučavanja, ali i s gledišta svih onih (ne)vladinih organizacija te stručnih i akademskih ustanova koje razvijaju strateške odrednice javne politike i kritičko mišljenje.

Knjiga istražuje i kako djeca rabe medije, odnosno propituje problem izloženosti mladih medijskim sadržajima. U tome kontekstu potenciraju se pitanja utjecaja nasilnih sadržaja na mlade osobe kao i prakticiranje nasilna ponašanja uporabom novih medija i platformi društvenih mreža (*cyber* nasilje). Autorica u tome dijelu knjige ukazuje na različite elemente ovih problema pojašnjavajući, u znanstvenome smislu na uvjerljiv način, potrebu neprestana vrednovanja u ovome području, i to ne samo djece i mladih nego i roditelja, nastavnika te stručno-razvojne službe u školama.

Zbog ubrzana razvoja suvremenih tehnologija i procesa globalizacije, koji su posebno izraženi u medijskome sektoru, uloga škole i obitelji kao čimbenika socijalizacije posljednjih se nekoliko desetljeća bitno promijenila. Za školu nije odlučujuća samo primjena novih medija nego i razvoj kritičke svijesti učenika o sadržajima koje oni nude. Medije nije dovoljno rabiti samo

kao (didaktičko-metodički) alat za učenje, kao instrument za obogaćivanje nastave i unaprjeđenje učenja, nego istodobno treba odgovoriti i na pitanje kako motivirati učenike da kritički pristupaju pojedinim medijskim sadržajima, osobito onima koji su mladima najzanimljiviji i onima koji su u virtualnome prostoru. Autorica kompetentno analizira (i) te relacije, a zanimljivi su i oni dijelovi u kojima dovodi u vezu emocionalnu i digitalnu pismenost.

Knjiga je pisana „prohodnim“, jednostavnim jezikom, pa je razumljiva i zanimljiva ne samo stručnjacima nego i širemu krugu čitatelja. Poglavlja u knjizi logički su i svrsishodno povezana te su komplementarna (glavnomu) predmetu istraživanja. Smatram da je osobito korisna studentima nastavnčkih usmjerenja te je tretiram kao važan dio mozaika u razvoju mlade znanstvene discipline – medijske pedagogije.

Zlatko Miliša
zmilisa@ffos.hr